

Διαίρεση των εξαρτησιογόνων φαρμακευτικών ουσιών

1. Φυσικά

- α) Χασίς
- β) Κοκαΐνη
- γ) Όπιο
 - Μορφίνη
 - Κωδεΐνη-Ηρωΐνη
 - Θηβαΐνη

2. Συνθετικά

- α) Πεθιδίνη
- β) Μεθαδόνη
- γ) Προποξυφαΐνη
- δ) Φολκωδίνη
- ε) Φαιναζοκίνη, κ.λπ.

3. Ψυχοτρόπα φάρμακα

- α) Ηρεμιστικά
- β) Διεγερτικά
- γ) Ψευδαισθησιογόνα.

Τα φάρμακα αυτά, όπως υποδηλώνει και το όνομά τους, χρησιμοποιούνται για τις ενέργειές τους στην ψυχική σφαίρα του ανθρώπου.

Μερικά από αυτά, όπως η οξυμορφάνη, έχουν 10 φορές ισχυρότερη αναλγητική ενέργεια από τη μορφίνη.

Θα ξεκινήσουμε την περιγραφή μας από το χασίς που είναι η πιο διαδεδομένη ουσία χρήσης στον κόσμο, ενώ κανονικά η θέση της είναι μαζί με το διαιθυλαμίδιο του λυσεργικού οξέος, τη μεσκαλίνη και την ψιλοκυβίνη.

Η μορφίνη (ηρωΐνη) και η κοκαΐνη περιγράφονται αμέσως μετά λόγω της μεγάλης χρήσεως της ηρωΐνης (δεύτερη μετά το χασίς) και της κοκαΐνης.

Τέλος στην περιγραφή της κάθε ουσίας αναφέρεται και η κατηγορία φαρμάκων στην οποία ανήκει.

ΧΑΣΙΣ

Το χασίς, φαρμακολογικά, ανήκει στα ψευδαισθησιογόνα φάρμακα. Και μόνο η φαρμακολογική του κατάταξη στην κατηγορία αυτή πρέπει να προβληματίζει τον οποιοδήποτε και κυρίως τον υποψήφιο χρήστη.

Το χασίς λαμβάνεται από το φυτό ινδική κάνναβη (*Cannabis indica*) η οποία είναι παραλλαγή της ήμερης κάνναβης (*Cannabis sativa*). Οι θηλυκές κορυφάδες καλύπτονται από αδενικές τρίχες οι οποίες εκκρίνουν πρασινίζουσα ρητίνη, που βρίσκεται σε μικρότερα ποσά και σε άλλα μέρη του φυτού. Περιέχει 5-8% ρητίνη. Ως δραστικά συστατικά της ρητίνης αναφέρονται η αλκοόλη, η κανναβινόλη και η πλέον δραστική ουσία η τετραϋδροκανναβινόλη (THC).

Κάνναβη. Είναι ένας όρος που συμπεριλαμβάνει τις ουσίες που προέρχονται από το φυτό κάνναβη (*Cannabis sativa*). Το φυτό αυτό είναι ετήσιο με ξεχωριστά αρσενικά και θηλυκά φυτά και καλλιεργείται σε χώρες με

εύκρατο κλίμα (όπως στη χώρα μας) καθώς και σε τροπικά κλίματα. Περίπου 30 χώρες στον κόσμο καλλιεργούν το φυτό. Η παλιά ονομασία ήταν χασίς ελ φοκκαρά – χόρτο για φακίρηδες. Υπάρχουν πολλές ποικιλίες του φυτού καθώς και των ουσιών που περιέχει όπως:

1. Η μαριχουάνα που παράγεται από την αποξήρανση του άνθους, των φύλλων και του μίσχου του φυτού.
2. Η πρασινίζουσα ρητίνη που βγαίνει από τις αδενικές τρίχες των θηλυκών φυτών (ρητίνη της κάνναβης- χασίς) η οποία αν αποξηρανθεί αποκτά σχήμα πλάκας (κυκλοφορεί και σε σκόνη).
3. Το χασισέλαιο είναι σπανιότερο από τα άλλα δύο (παχύρρευστο υγρό).

Η κάνναβη είχε αποκτήσει εμπορική σημασία πριν χιλιετίες για τις ίνες της και το λάδι των σπερμάτων της. Εξίσου παλιά είναι και η χρήση της ως ηδονιστικού. Οι Κινέζοι τη χρησιμοποίησαν 500 χρόνια π.Χ. Ο Ηρόδοτος δίνει λεπτομερή περιγραφή της χρήσης της από τους Σκύθες. Το όνομά της το πήρε τον 11 μ.Χ. αιώνα από έναν Άραβα που ονομαζόταν Hassan ο οποίος οργάνωσε συμμορία κλεπτών χορηγώντας τους χασίς ώστε υπό την επήρεια του να ληστεύουν χωρίς ηθικούς ενδοιασμούς. Η ομάδα αυτή αναφέρεται και σαν αίρεση αποτελούμενη από ιερείς κ.λπ., αλλά είναι πέρα από τους στόχους του παρόντος βιβλίου να αναφερθούν περισσότερες λεπτομέρειες. Επίσης δεν θα περιγραφούν ιδιαιτερότητες στη χρήση του χασίς και οι αναμίξεις του με άλλες ουσίες που δεν έχουν σχέση με φαρμακευτικές ουσίες. Τέτοιες αναμίξεις (π.χ. με ακαθαρσίες καμήλας κ.λπ.) γίνονται σε πολλές ουσίες και είναι τόσες όσοι και οι χρήστες. Θυμάμαι νεαρό από τη Βόρεια Ευρώπη ο οποίος συνελήφθη στο αεροδρόμιο έχοντας μαζί του μικρή ποσότητα σκόνης που συνέλεγε ο ίδιος από ένα δένδρο στην πατρίδα του ξύνοντας με μια λεπίδα το φλοιό του

δένδρου. Κάπνιζε τη σκόνη αυτή σε πίπα ή τσιγάρο. Καμιά φορά την αναμείγνυε με χασίς. Τη σκόνη δεν μπορέσαμε να την ταυτοποιήσουμε στο εργαστήριό μας. Αυτές οι περιπτώσεις είναι πάρα πολλές ώστε αν περιγραφούν θα ξεπεράσουν τις σελίδες του βιβλίου. Στο μουσείο του εργαστηρίου μας μπορεί να δει κανείς αρκετά παραδείγματα στις βιτρίνες του (πολύχρωμα μπαμπούρια - λουλάδες από τενεκεδάκια, από γλυκοπατάτες, ινδικές καρύδες κ.ά.). Το χασίς κυκλοφορεί με διάφορα ονόματα: στη Βόρειο-Κεντρική-Νότιο Αμερική αναφέρεται ως μαριχουάνα, στην Ινδία ως χαράς, στο Μαρόκο ως κιφ, και στην Αίγυπτο-Μικρά Ασία-Ευρώπη ως χασίς.

Η μαριχουάνα αποτελεί τη λιγότερο δραστητική μορφή (πηγή) σε THC και προέρχεται από τα ξερά φύλλα του φυτού, ενώ το χασίς και τα άλλα πιο δραστικά είδη του προέρχονται από τις ρητίνες και από τα παράνια μέρη του θηλυκού φυτού. Τα σκευάσματα του χασίς συνήθως τρώγονται ή καπνίζονται.

Το Μαρόκο παγκοσμίως κατέχει την πρωτιά στην παραγωγή του χασίς ακολουθούμενο από την Αλβανία, την Ινδία, την Κολομβία, τη Νότιο Αμερική, τη Ρωσία, κ.ά. Τοπική καλλιέργεια της ινδικής κάνναβης παρατηρείται σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ευρώπης.

Ενέργειες στο Κ.Ν.Σ.

Το χασίς δρα κυρίως στο Κ.Ν.Σ., προκαλεί διέγερση και στη συνέχεια παράλυση. Οι περιφερικές ενέργειες του χασίς είναι ασήμαντες. Η επιζητούμενη από τους καπνίζοντες ενέργεια είναι η διεγερτική δράση στο κεντρικό νευρικό σύστημα και στην ψυχική σφαίρα. Το χασίς προκαλεί ευφορία, εναλλασσόμενη με κατάθλιψη, αυτοπεποίθηση, ευθυμία και ο χρήστης είναι κεφάτος και γελαστός. Υπό την επίδραση του η φαντασία γίνεται αχαλίνωτη και οργιάζει, τα όνειρα, ευχάριστα και ηδονικά, γίνονται πραγματικότητα. Μεταβάλλει

και παραμορφώνει την αντίληψη του χρόνου, του χώρου και του τόπου. Γίνεται ακατάπαυστη εναλλαγή των ιδεών και χάνει κανείς την έννοια του χρόνου και του τόπου: «το δευτερόλεπτο γίνεται αιώνας και μ' ένα βήμα φτάνει κανείς στα πέρατα του κόσμου».

Η ακριβής, όμως, περιγραφή των ενεργειών του χασίς είναι εξαιρετικά δύσκολη και είναι περισσότερο υποκειμενικής φύσης. Το άτομο δεν έχει απώλεια συνείδησης. Αντικειμενικά, μετά τη διέγερση ακολουθεί στάδιο παράλυσης και το άτομο πέφτει σε ύπνο (ή κώμα) από τον οποίο λέγεται ότι ξυπνά ξεκούραστο.

Πολλοί λογοτέχνες και χρήστες περιέγραψαν τις ενέργειες του χασίς. Αναφέρονται μεταξύ άλλων:

«Αισθανόμουν πως το σώμα μου διαλύθηκε και έγινε διαφανές. Είδα μέσα μου το χασίς που έφαγα σαν ένα σμαράγδι που ακτινοβολούσε εκατομμύρια μικρούς σπινθήρες».

«Οι βλεφαρίδες μου μάκραιναν στο άπειρο και τυλίγονταν σαν χρυσές κλωστές σε μικρές ρόδες από ελεφαντοστούν με καταπληκτική ταχύτητα».

«Γύρω μου άκουγα το θρόισμα κοσμημάτων κάθε χρώματος και τραγούδια κάθε λογής. Μερικές στιγμές έβλεπα τους συντρόφους μου παραμορφωμένους, χοντροκομμένους, μισούς ανθρώπους μισούς φυτά. Το θέμα ήταν τόσο γελοίο που έσκασα στα γέλια».

«Έβλεπα πως χιλιάδες εκατομμύρια πεταλούδες με τα φτερά τους έκαναν θόρυβο σαν ανεμιστήρες σε μια ατμόσφαιρα μισοσκότεινη».

«Η ακοή μου είχε μια θαυματουργή εξέλιξη. Άκουσα των χρωμάτων τους ήχους που έρχονταν σε χωριστά κύματα (πράσινα, κόκκινα, μπλε, κίτρινα)».

Από την περιγραφή προκύπτει ότι είναι δυνατή και η εμφάνιση παραισθησιών και ψευδαισθησιών της όρασης και της ακοής. Φαίνεται από τις περιγραφές αυτές ότι οι ενέρ-

γειες στην ψυχική σφαίρα εξαρτώνται από την προσωπικότητα και την ψυχική διάθεση του ατόμου, από τη συντροφιά και το περιβάλλον, ακόμα δε από τη δραστικότητα και το ποσό του χασίς που καταναλώθηκε.

Η συμπτωματολογία από τη χρήση του χασίς μοιάζει με τη χρήση του φαρμάκου ατροπίνη: ερυθρότητα των επιπεφυκώτων, διαστολή (μυδρίαση) της κόρης των οφθαλμών, υπνηλία, τρόμος των βλεφάρων (όλα αυτά και κυρίως οι ερυθροί επιπεφυκότες και τα ημίκλειστα βλέφαρα είναι το χαρακτηριστικό μαστούρωμα των χρηστών χασίς), ξηρότητα της γλώσσας με ελάττωση της έκκρισης του σιέλου, διαταραχή της όρασης και της αντίληψης των χρωμάτων, υπερευαισθησία, διαταραχή της ισορροπίας, αταξικά φαινόμενα. Στην ψυχική σφαίρα παρατηρείται ευφορία και υπερενεργητικότητα. Ο χρήστης λέει πολλά και χαλαρώνει. Μάλιστα η χαλάρωση είναι η συνηθισμένη απάντηση που δίνουν πολλοί από τους χρήστες στην ερώτηση «Γιατί κάνεις χρήση χασίς;» Και η απάντηση είναι «Γιατί χαλαρώνω από τη δουλειά μου».

Ελαφρά διαταράσσονται και οι διάφορες άλλες λειτουργίες όπως η κατανόηση, η προσοχή, η συγκέντρωση, κ.λπ. Το άτομο έχει την αίσθηση της πείνας, και προτιμά τα γλυκά. Μερικοί συγγραφείς έχουν περιγράψει και σοβαρότερα φαινόμενα, όπως παραμόρφωση σχημάτων (όπως το LSD), διαταραχές προσωπικότητας, ψευδαισθήσεις και παραισθήσεις, διακοπή της σκέψης και διάσπασή της, διάσπαση των αντιλήψεων άνευ συνοχής και άρση των αναστολών. Ο Στριγγάρης, ο οποίος περιέγραψε τις ενέργειες της THC, αναφέρει μικρής διάρκειας επεισοδιακή κατάσταση, παραλυτική με ψευδαισθήσεις που μοιάζουν με επιληπτική λυκοφωτική κατάσταση. Σε χρόνια χρήση, ο Στριγγάρης περιέγραψε και χρόνιες ψυχώσεις που δύσκολα μπορούν να διαφοροδιαγνωστούν από τη σχιζοφρένεια. Βέβαια πιστεύω πως ορισμένοι παλιοί χρήστες

ίσως να είχαν όντως ψυχολογικά προβλήματα και όλα τα ανωτέρω να είναι αποτέλεσμα της ψυχολογικής τους πάθησης και όχι μόνο αποκλειστικά συνέπειες από τη χρήση της ΤΗC.

Πάντως, τα παραπάνω συμπτώματα περιγράφονται και για το λόγο αυτό αναφέρονται εδώ. Πιστεύω, πως οι σημερινοί χρήστες διαφέρουν από τους παλιούς και στο ότι οι παλιοί χασισοπότες έκαναν συνεχή χρήση μόνο χασίς και σπάνια δοκίμαζαν άλλη ουσία, είναι δηλαδή οι παλιοί χασικλήδες της εποχής εκείνης. Αντίθετα σήμερα ο χρήστης σε μεγάλο ποσοστό αρχίζει από χασίς και σταδιακά κάνει χρήση και άλλων εξαρτησιογόνων ουσιών. Πολλοί εγκαταλείπουν τη χρήση του χασίς. Εάν επανέλθουν σε αυτό κάνουν ευκαιριακή χρήση και όχι τη σταθερή χρήση του παλιού χασικλή.

Φαίνεται πως το χασίς επιδρώντας στον εγκέφαλο κάνει το άτομο να έχει μειωμένη απόδοση σε πολλές πνευματικές λειτουργίες, καθώς και στην εκτέλεση εργασιών. Κυρίως υπολειπόμενα: τα αντανεκλαστικά, η έλλειψη προσοχής στα σήματα, ο συντονισμός των κινήσεων, η μνήμη και η αίσθηση του χρόνου. Σε ορισμένες περιπτώσεις έχει παρόμοια δράση με το LSD (άλλωστε εκεί ανήκει φαρμακολογικώς) με μικρότερη όμως ένταση. Κι όμως το χασίς παρόλο που δεν δημιουργεί τη μεγάλη ψυχική έκρηξη των λοιπών ψευδαισθησιογόνων φαρμάκων της κατηγορίας του, **συχνά προκαλεί πολύ βαθιές μεταβολές στην αντίληψη και τα συναισθήματα**. Πολλές φορές το χασίς επηρεάζει τις μικρές συναισθηματικές διακυμάνσεις του ανθρώπου πολύ περισσότερο από το LSD, τη μεσκαλίνη και την ψιλοκυβίνη.

Από εργαστηριακές μελέτες φαίνεται ότι οι διαταραχές της μνήμης διαρκούν λίγες ώρες, αλλά είναι δυνατόν να υπάρξουν μόνιμα προβλήματα όσον αφορά τη μνήμη.

Η απάθεια από τη χρήση του χασίς περι-

λαμβάνει την παραμέληση του ίδιου του χρήστη ως ατόμου, την ελαττωμένη ικανότητα για εκτέλεση έργων, την έλλειψη φιλοδοξίας και εδώ, ενδεχομένως, υπεισέρχεται η χρόνια δηλητηρίαση από την ουσία. Δεν αμφισβητούνται βέβαια τα σύντομα φαινόμενα πανικού και παρανοϊκών καταστάσεων.

Η χρόνια χρήση του χασίς σχετίζεται με την εμφανιζόμενη ψύχωση του χασικλή που διαρκεί περίπου ένα μήνα συμπεριλαμβανομένης της διανοητικής σύγχυσης και της παρορμητικής συμπεριφοράς. Η ψύχωση δεν είναι συχνή (κανναβική ψύχωση – χασισική). Η καθημερινή επί σειρά ετών χρήση του χασίς (ιδιαίτερα των σκληρών ποικιλιών με υψηλή περιεκτικότητα της δραστικής ουσίας) είναι δυνατόν να προκαλέσει και χρόνια δηλητηρίαση που απαιτεί θεραπεία αρκετών μηνών.

Ο καθηγητής Τζέιμς Γκρίφιθ Έντουαρντς, διευθυντής της μονάδας έρευνας και εθισμού της κάτω Ουαλίας στη Βρετανία, υποστήριξε ότι το χασίς είναι δυνατόν να προκαλέσει ψύχωση που έχει διάρκεια αρκετών εβδομάδων.

Για τη συστηματική χρήση ο Άγγλος δημοσιογράφος Άντριου Τάιλερ αναφέρει: παρόλο που το χασίς δεν προκαλεί τη μεγάλη ψυχική έκρηξη του LSD δημιουργεί βαθιές μεταβολές στην αντίληψη και τα συναισθήματα. Όμως παρά τις μεταβολές αυτές πολλοί θέλουν η χρήση του χασίς να θεωρείται ήπια, ώστε οι παλιοί χασικλήδες να θεωρούν απαραίδεκτο να εμφανίζει ο χρήστης εξωτερικά σημάδια χρήσης του χασίς.

Πολλοί χρήστες κάνουν καθημερινή χρήση χασίς με αποτέλεσμα να ζουν συνεχώς σαν μέσα σε ομίχλη. Σε **καθημερινή** χρήση ικανών ποσοτήτων η ομίχλη είναι τόσο πυκνή που τους εμποδίζει να διακρίνουν καθαρά την πραγματικότητα. Ο ύπνος που πέφτουν είναι βαθύς και χωρίς όνειρα. Με τη διακοπή της χρήσης του χασίς τα όνειρα επιστρέφουν μ' ένα φανταστικό καταιγισμό των εικόνων ώστε είναι σαν να θέλουν να αναπληρώσουν την

έλλειψή τους κατά τη διάρκεια της χρήσης.

Πνευματικές λειτουργίες. Πολλές μελέτες έχουν δείξει ότι ο χρήστης έχει μειωμένη απόδοση σε πολλές πνευματικές λειτουργίες όπως και κατά την εκτέλεση διαφόρων εργασιών. Οι λειτουργίες που επηρεάζονται περισσότερο είναι η μνήμη, η αίσθηση του χρόνου, ο συντονισμός των κινήσεων, τα αντανακλαστικά, η προσοχή του ατόμου, καθώς και η μειωμένη αντίληψη του εγκεφάλου να αντιλαμβάνεται τα διάφορα σήματα.

Όλα τα ανωτέρω σχετίζονται με την ποσότητα της τετραϋδροκανναβινόλης που λαμβάνει ο χρήστης. Τα συμπτώματα είναι δυνατόν να έχουν διάρκεια ωρών αλλά ίσως και περισσότερο.

Τα παραπάνω η πολιτεία πρέπει να τα λάβει σοβαρά υπόψη δεδομένου ότι σε ορισμένα φάρμακα αναγράφεται σαφώς ότι μετά τη λήψη του φαρμάκου απαγορεύεται η οδήγηση και η εκτέλεση διαφόρων εργασιών. Αυτό το αναφέρω διότι μεγάλη βαρύτητα στη διερεύνηση κάθε ατύχηματος, εκτός του οινοπνεύματος, πρέπει να δίνεται και στον έλεγχο για άλλες ουσίες.

Ο Άγγλος δημοσιογράφος αναφέρει επίσης ότι οι επίσημες εκθέσεις αποσιωπούν τις θεραπευτικές ιδιότητες του χασίς, όπως στην καταπολέμηση του άγχους, την κατάθλιψη, το άσθμα, το γλαύκωμα, την επίδραση στην όρεξη και ως παυσίπονο. Από όσα όμως διάβασε ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται τις σοβαρές παρενέργειες της ουσίας και γνωρίζει ότι για τα παραπάνω νοσήματα υπάρχουν πιο κατάλληλα φάρμακα. Το γλαύκωμα, ως γνωστόν, είναι ένα πολύ δύσκολο νόσημα στην θεραπεία του και να είναι βέβαιος ο αναγνώστης πως αν το χασίς είχε βάση στη θεραπεία του θα είχε χρησιμοποιηθεί ευρέως. Αναφέρει επίσης τις τραυματικές επιδράσεις που προκαλεί η απαγόρευση του χασίς όσον αφορά τις σχέσεις ανάμεσα στους καπνιστές και τις αρχές. Το ζήτημα αυτό απαιτεί ευρεία συζή-

τηση που διαφεύγει του παρόντος πονήματος.

Από την εμπειρία μου θυμάμαι, τον μπάρμπα Πέτρο, χρόνια γνωστός από τους παλιούς χασικλήδες. Όταν ερχόταν για εξέταση στο εργαστήριό μας δεν ήθελε να έχει καμία σχέση με τους χρήστες ηρωίνης λέγοντας πως «Εγώ δεν είμαι σαν αυτούς». Κάποια στιγμή και ενώ είχε περάσει τα 65 του χρόνια ήλθε στο εργαστήριο με συνοδεία αστυνομικών και μου είπε: «Φτύσε με, πέρασα απέναντι». Ο μπάρμπα Πέτρος πέρασε στην ηρωίνη. Δεν γνωρίζω αν ζει σήμερα.

Ο χρήστης υπό την επίδραση του χασίς, έχει ερυθρούς επιπεφυκότες και οι οφθαλμοί του είναι ημίκλειστοι («μαστουρωμένοι») σαν να παρουσιάζει υπνηλία. Ο οργανισμός δεν φαίνεται να εθίζεται στο χασίς διότι η δόση του δεν χρειάζεται να αυξηθεί. Δεν παρατηρείται σωματική, εξάρτηση όπως με άλλα εξαρτησιογόνα φάρμακα. Παρατηρείται μόνο ψυχική εξάρτηση και ενδεχομένως ήπια σωματική, τύπου νικοτίνης. Η περίπτωση του κου Απόστολου ήταν χαρακτηριστική. Κυκλοφορούσε με το κοφίνι του και έβαζε σε λοταρία διάφορα αντικείμενα. Τα μάτια του ήταν κόκκινα, με ημίκλειστα βλέφαρα, υγρά και έλεγε πως είναι συννεφιασμένα σαν τον Όλυμπο. Είχε αργόσυρτη ομιλία και πάντα ρωτούσε: «Μήπως είδες κανένα καρακόλι;», εννοώντας αστυνομικό. Ήταν ένας καλοκάγαθος άνθρωπος με τις ιστορίες του. Όταν αρρώστησε βαριά και νοσηλεύοταν στο Ιπποκράτειο νοσοκομείο ζήτησε να δει έναν αστυνομικό, ένα καρακόλι, της περιοχής που ζούσε. Στη στέρηση από χασίς ενδεχομένως να εμφανιστεί εφίδρωση, ναυτία, μυϊκοί σπασμοί ή απλά μία υπερευαισθησία. Ο Άντριου Τάιλερ, ο Άγγλος δημοσιογράφος, περιγράφει περιπτώσεις με ήπια συμπτωματολογία που παρατηρείται και στην έλλειψη οπιούχων. Εν τούτοις δεν πρέπει να λησμονείται ότι η χρόνια χρήση του χασίς οδηγεί σε ηθική κατά-

πτωση του ατόμου και προκαλεί τοξικές ψυχώσεις. Το χασίς στερείται ΕΝΤΕΛΩΣ οποιασδήποτε θεραπευτικής αξίας.*

Το χασίς στην Ευρώπη

Το χασίς είναι η συχνότερη παράνομη ουσία που χρησιμοποιείται στην Ευρώπη. Η χρήση της στους νέους της Ευρώπης άρχισε να επικρατεί κατά την δεκαετία του 1970 με αυξανόμενο ρυθμό.

Οι έρευνες δείχνουν ότι η χρήση της ινδικής κάνναβης παρατηρείται στις ηλικίες 20-30 ετών και σήμερα ξεκινά από την ηλικία των 15 ετών συνήθως το ανδρικό φύλο και τις αστικές ή πυκνοκατοικημένες περιοχές. Οι

νέοι των 15 ετών πιστεύουν ότι η πρόσβαση στο χασίς είναι εύκολη υπόθεση (Διάγ. 1).

Οι διαφορές στις χώρες της Ευρώπης αποκλίνουν. Μάλιστα έρευνες σε 15χρονους μαθητές δείχνουν ότι τα άτομα που κάνουν χρήση χασίς σε όλη τους τη ζωή είναι το 10% περίπου. Αυτό ισχύει για την Ελλάδα, τη Μάλτα, τη Σουηδία και τη Νορβηγία. Αντίθετα στο ποσοστό αυτό φθάνει στο 30% στην Τσεχία, Γαλλία, Ισπανία, ενώ στην Αγγλία φθάνει το 42% για τα αγόρια και το 35% για τα κορίτσια (Διάγ. 2). Σ' ένα μεγάλο ποσοστό η χρήση του χασίς είναι ευκαιριακή και τα άτομα σταματούν τη χρήση μετά από κάποιο χρονικό διάστημα. Πάντως η επικράτηση της χρή-

* ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΚΑΝΝΑΒΙΝΟΕΙΔΩΝ ΥΠΟΔΟΧΕΩΝ

Οι υποδοχείς των κανναβινοειδών ευρίσκονται σε όλα τα νευρολογικά δίκτυα του ανθρώπινου εγκεφάλου, δεδομένου ότι τα ενδογενή κανναβοειδή συνεργάζονται με το γκαμπαεργικό σύστημα του εγκεφάλου, το οποίο αποτελεί το 50% της όλης νευροδιαβιβαστικής δράσεως του κεντρικού νευρικού συστήματος. Οι περιοχές μεγαλύτερης πυκνότητας γκαμπαεργικών νευρώνων είναι οι στιβάδες 2 και 4 του φλοιού των εγκεφαλικών ημισφαιρίων, τα κύτταρα του πουργκιέ της παρεγκεφαλίδας, τα κύτταρα του οδοντωτού πυρήνα, τα μικρονευρωνικά συστήματα του κερκοφόρου πυρήνα, το κέλυφος του φακοειδούς πυρήνα και του οπτικού θαλάμου και το μικρονευρωνικό σύστημα του αμυγδαλοειδούς πυρήνα. Στον υποθάλαμο και στους πυρήνες της ραφής υπάρχουν διάσπαρτοι τέτοιοι νευρώνες.

Με τη χρήση του χασίς τα εξωγενή κανναβοειδή καταλαμβάνονται στους υποδοχείς των γκαμπαεργικών νευρώνων, αρχικά διεγείρουν και εν συνεχεία καταστέλλουν το γκαμπαεργικό σύστημα με αποτέλεσμα σε περιπτώσεις χρόνιας χρήσης να επέρχεται ελάττωση του κυτταρικού πληθυσμού της στιβάδας 2 και 4 του εγκεφαλικού φλοιού, γεγονός που έχει ιδιαίτερη βαρύτητα για τον πρωτογενή οπτικό και ακουστικό φλοιό, στους οποίους η απώλεια των γκαμπαεργικών νευρώνων αποτελεί ουσιώδες αίτιο οπτικών και ακουστικών ψευδαισθήσεων, οι οποίες προσθέτονται στην όλη παραληρητική διάθεση του ασθενούς. Απώλεια των γκαμπαεργικών νευρώνων έχουμε στον αμυγδαλοειδή πυρήνα, εξαιτίας της οποίας παρατηρείται διαταραχή της συμπεριφοράς του ανθρώπου, που καθίσταται παρορμητική και ανεξέλεγκτος.

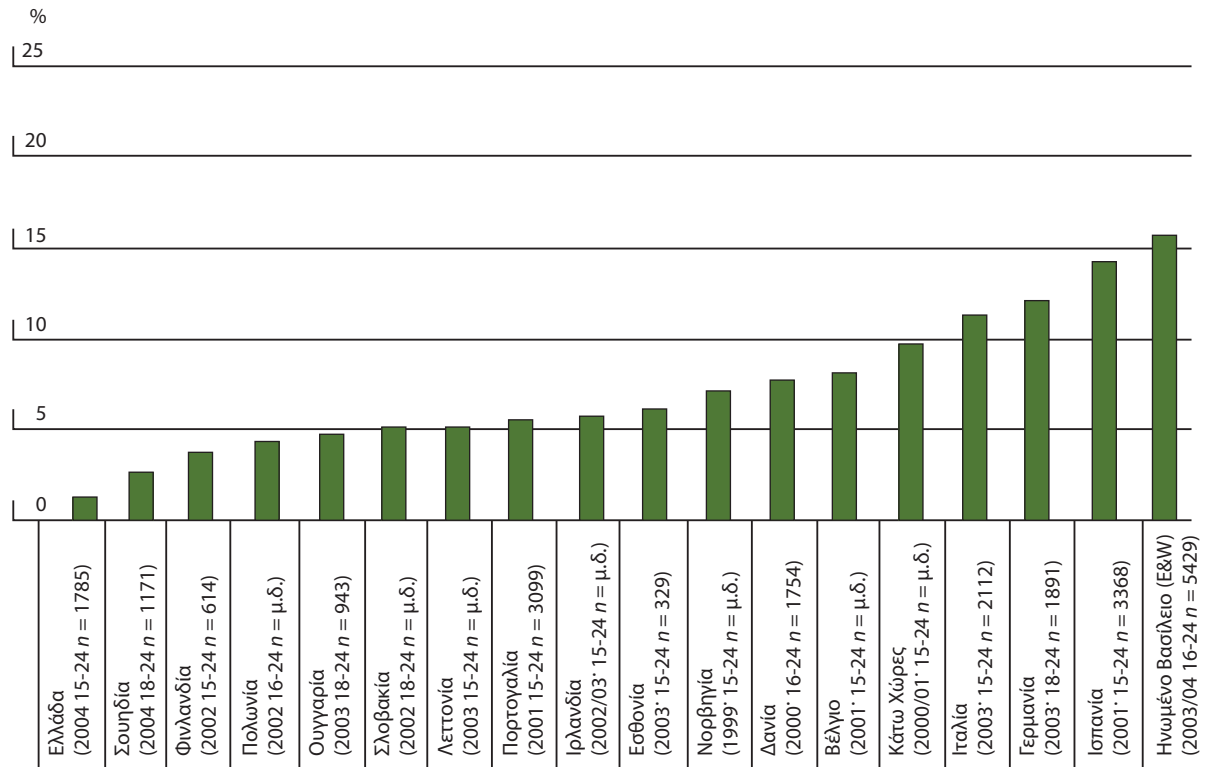
Κατά τη χρόνια χρήση χασίς η ελάττωση του πληθυσμού των κυττάρων της παρεγκεφαλίδας (Purkinje), ενοχοποιείται για την αταξία των κινήσεων και τη διαταραχή του βαδίσματος, φαινόμενα τα οποία παρατηρούνται μετά από πολυετή χρήση ινδικής κάνναβης. Κατά τη χρόνια χρήση και την πλημμελή πρόσληψη λευκωμάτων, η νευρωνική απώλεια στον ιππόκαμπο, στον υποθάλαμο ενοχοποιείται για τις πνευματικές διαταραχές της μνήμης και του αμυντικού συστήματος του οργανισμού. Παράλληλα η χρήση ινδικής κάνναβης, λόγω της σοβαράς υπογλυκαιμίας την οποία προκαλεί θίγει συνήθως και τους ευμεγέθεις πυραμοειδείς νευρώνες της CA1 περιοχής του εγκεφάλου (στον ιππόκαμπο), με αποτέλεσμα να επέρχονται σοβαρά πνευματικά κενά στους χρόνιους χρήστες.

Το χασίς προκαλεί δενδριτική δεσμίδοση (πολλοί δενδρίτες εκπολώνονται μαζί). Συντονίζει τους δενδρίτες να εκφορτίζουν συγχρόνως τα δενδριτικά τους φορτία.

Οι παρατηρούμενες όμως αλλοιώσεις στο κεντρικό νευρικό σύστημα (νευρικό κύτταρο) είναι ηπιότερες των οπιούχων.

Το γκαμπαεργικό σύστημα (GABENERGIC SYSTEM) αποτελείται κυρίως από τα μικρά ακανθώδη νευρικά κύτταρα που παράγουν γλυκοαμινοβοουτυρικό οξύ (GABA).

Διάγραμμα 1. Τρέχουσα χρήση (κατά τον περασμένο μήνα) κάνναβης σε νεαρούς ενήλικες (ηλικίας 15-24 ετών), όπως μετρήθηκε από εθνικές έρευνες

Σημειώσεις: Τα στοιχεία προέρχονται από τις πιο πρόσφατες εθνικές έρευνες που είναι διαθέσιμες σε κάθε χώρα. Ορισμένες χώρες χρησιμοποιούν λίγο διαφορετικό ηλικιακό εύρος που χρησιμοποιεί το ΕΚΠΝΤ για τους νεαρούς ενήλικους.

Πηγές: Οι διαφορές μεταξύ των χωρών ενδέχεται να οφείλονται σε μικρό βαθμό σε διαφορές στο ηλικιακό εύρος. Εθνικές εκθέσεις δικτύου Reitox (2004), από έρευνες πληθυσμού, εκθέσεις ή επιστημονικά άρθρα. Βλέπε επίσης πίνακα GPS-0 στο Δελτίο στατιστικών στοιχείων 2005.

Φαίνεται καθαρά από τις 18 χώρες της Ε.Ε. και στην ηλικία 15-24 ετών ο μέσος όρος χρήσης περνάει το 5% με το Ηνωμένο Βασίλειο να φτάνει πάνω από το 15%.

n = ο αριθμός των εξετασθέντων χρηστών.

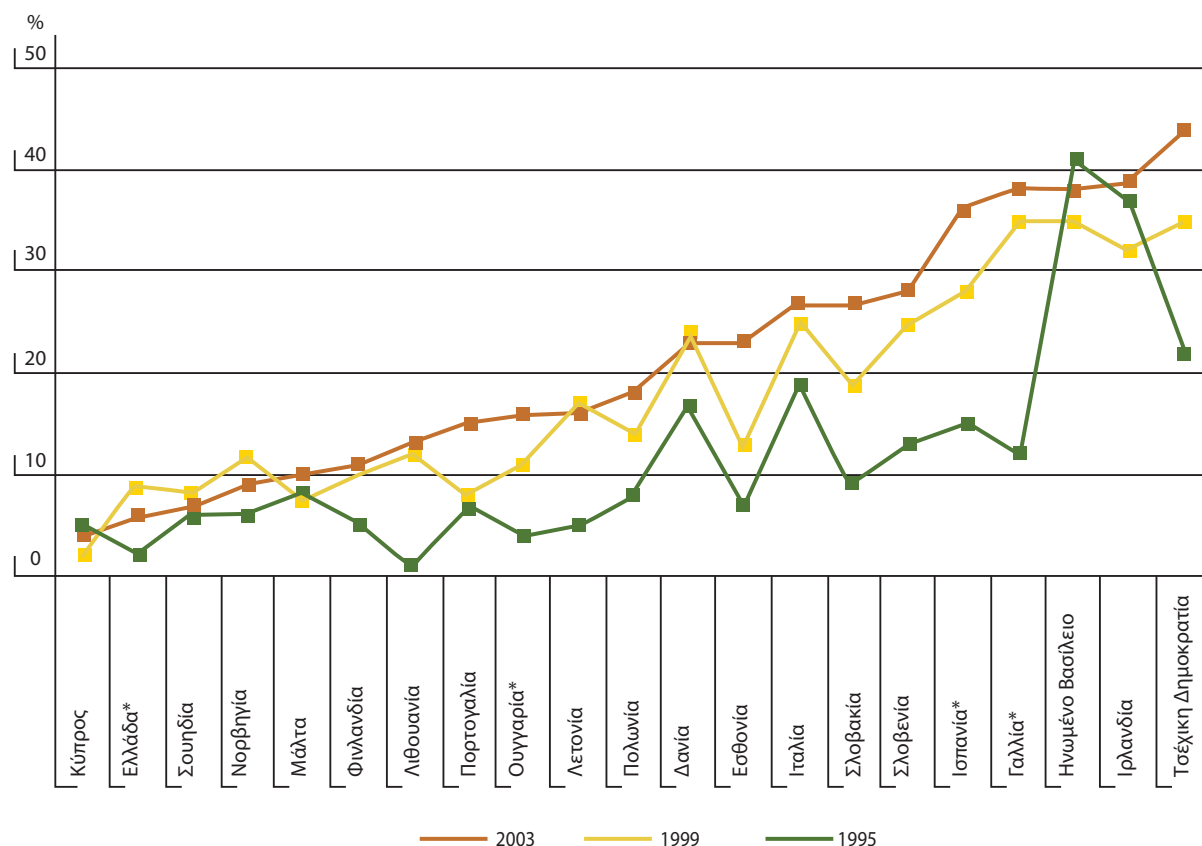
σης στο 10% του μαθητικού πληθυσμού περίπου σε όλη τους την ζωή (όπως και στη χώρα μας) είναι μεγάλο ποσοστό.

Σταθερό παραμένει το ποσοστό των μαθητών ηλικίας 15 ετών που έκαναν χρήση ινδικής κάνναβης 40 φορές σ' ένα χρόνο στις χώρες της Ευρώπης. Το ποσοστό των μαθητών είναι 12% περίπου και η χρήση θεωρείται βαριά (40 φορές το χρόνο θεωρείται βαριά χρήση δηλαδή αναλογικά αντιστοιχεί σε χρήση

περίπου μια φορά την εβδομάδα και 3,3 τον μήνα (Διάγ. 3).

Σε παγκόσμιο επίπεδο τα προϊόντα της ινδικής κάνναβης είναι τα πρώτα σε ποσότητα κυκλοφορίας, άρα έχουν και τους περισσότερους χρήστες, παγκοσμίως. Παρά όμως τη μακροχρόνια χρήση της ανά τους αιώνες οι γνώσεις μας σχετικά με τη χρήση της και τις επιπτώσεις της στην υγεία είναι περιορισμένες.

Διάγραμμα 2. Επικράτηση της χρήσης κάνναβης σε όλη τη ζωή στους 15χρονους και 16χρονους μαθητές, όπως αναφέρεται στις έρευνες του ESPAD που διενεργήθηκαν το 1995, το 1999 και το 2003

Σημείωση: Το 1995, οι έρευνες στις χώρες που σημειώνονται με αστερίσκο δεν ήταν απολύτως συγκρίσιμες με τις έρευνες του ESPAD. Η Ισπανία δεν συμμετείχε στην έρευνα του ESPAD. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο διάγραμμα βασίζονται σε σειρά ερευνών της Ισπανίας το 1996, το 1998 και το 2002. Οι ερωτήσεις που αφορούν την επικράτηση της χρήσης ναρκωτικών μπορούν να θεωρηθούν συγκρίσιμες με τις αντίστοιχες ερωτήσεις του ESPAD, όμως άλλες πτυχές της μεθόδου δείχνουν ότι τα ισπανικά δεδομένα δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα.

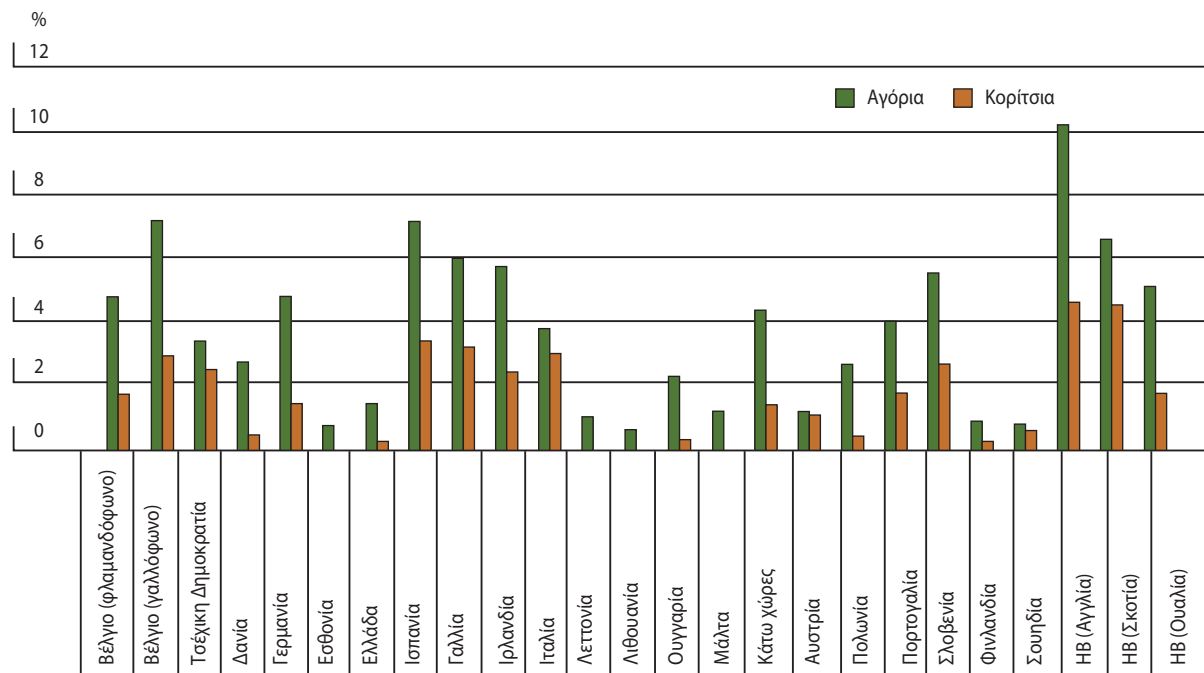
Πηγή: Hibell κ.ά., 2004.

Φαίνεται καθαρά από την κόκκινη γραμμή η αυξητική τάση στους νέους. Παρατηρείται και εδώ η μεγάλη χρήση στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Γεγονός είναι ότι περισσότεροι χρήστες ζητούν βοήθεια των εξειδικευμένων υπηρεσιών θεραπείας (Διάγ. 4). Παρ' όλα αυτά όμως δεν είναι σαφής η έκταση και η φύση των προβλημάτων των χρηστών χασίς στις χώρες της Ευρώπης. Αυτό σημαίνει πως πρέπει να γίνει συστηματικότερη μελέτη αυτών των περιπτώσεων.

Νομοθετικό πλαίσιο στην Ευρώπη για το χασίς. Η κάνναβη είναι η παράνομη ουσία που

αναφέρεται συχνότερα στις αναφορές της Αστυνομίας για αδικήματα που έχουν σχέση με τις παράνομες εξαρτησιογόνες ουσίες. Τα εν λόγω αδικήματα στην ΕΕ έχουν σημειώσει αύξηση 34% ανάμεσα στα έτη 2001 και 2006 (Διάγ. 5). Στην Ευρώπη η επιβολή ποινικών κυρώσεων διαφέρει από χώρα σε χώρα. Ορισμένες χώρες στη νομοθεσία τους για τις ουσίες κάνουν σαφέστερη διάκριση μεταξύ των χρηστών, στους χρήστες που κάνουν παρά-

Διάγραμμα 3. Επικράτηση της «βαριάς» χρήσης κάνναβης σε μαθητές σχολείου ηλικίας 15 ετών κατά φύλο το 2001/02

Σημειώσεις: Ως «βαριά» χρήση κάνναβης ορίζεται η χρήση κάνναβης 40 ή περισσότερες φορές κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους. Γερμανία, περιφερειακό δείγμα μόνο. Πορτογαλία, περιορισμένη συγκρισιμότητα λόγω μεγέθους δείγματος και ηλικίας.

Πηγές: Currie, C., κ.ά. (2004), *HBSC international report from the 2001/02 WHO survey*.

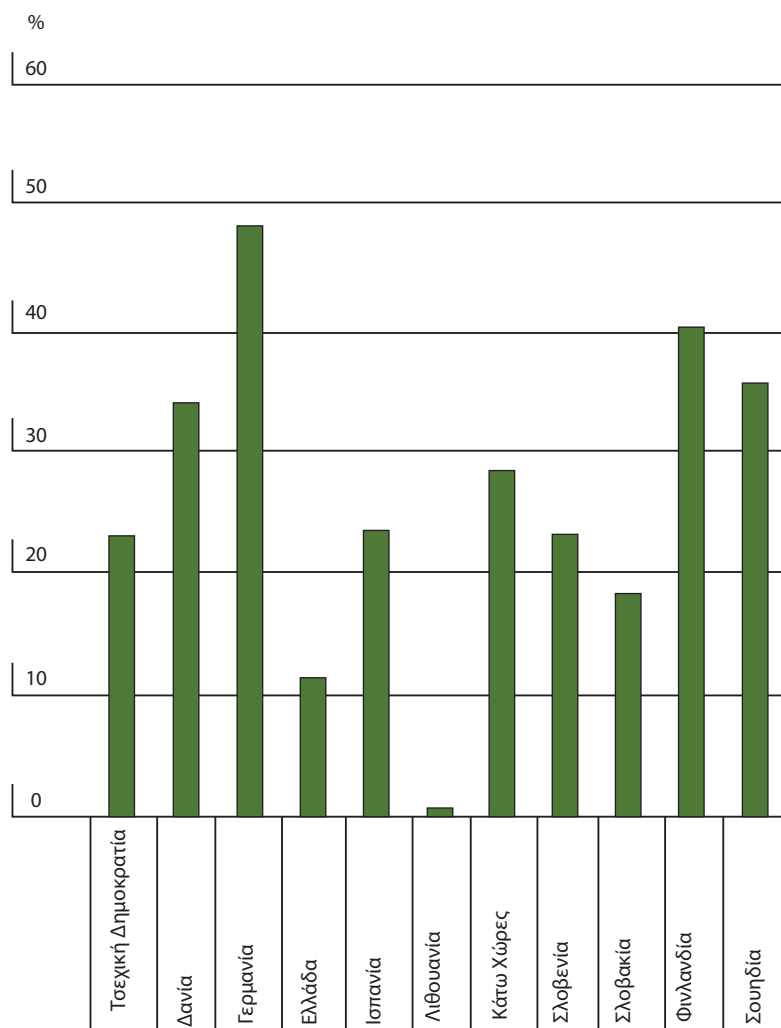
Στο διάγραμμα αυτό φαίνεται ότι τα αγόρια κάνουν χρήση σχεδόν σε διπλάσιο ποσοστό από τα κορίτσια, με πάλι την Αγγλία σε υψηλά ποσοστά.

νομη διακίνηση και εμπορία εξαρτησιογόνων ουσιών και όσους κάνουν μόνο χρήση. Η διάκριση αυτή φαίνεται από τη μείωση των ποινών για τη χρήση σε ορισμένες χώρες (και στην Ελλάδα) σε σύγκριση με άλλες χώρες που απορρίπτουν τη μείωση των ποινών. Στην πράξη όμως η διάκριση μεταξύ προμηθευτή και χρήστη σε πολλές περιπτώσεις είναι δύσκολη και τα κράτη μέλη δεν έχουν σαφή θέση στην οριοθέτηση αυτή. Πολλές φορές στους προβληματικούς χρήστες η ποινική νομοθεσία προβλέπει και την αναστολή της ποινής με την προϋπόθεση ότι ο χρήστης θα δεχθεί ψυχολογική υποστήριξη ή θα μπει σε κάποιο πρόγραμμα απεξάρτησης. Συνήθως αυτές οι

λύσεις ισχύουν για τους χρήστες κάθε είδους εξαρτησιογόνου ουσίας και αυτό είναι αποτέλεσμα των αλλαγών των νόμων τα τελευταία χρόνια, όμως στις κατευθυντήριες γραμμές ορισμένων κρατών γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στους προβληματικούς χρήστες του χασις ώστε να τους κατευθύνουν προς αναζήτηση βοήθειας.

Σωματικά και ψυχολογικά προβλήματα από τη χρήση της ινδικής κάνναβης. Σε μεγάλο ποσοστό στις χώρες της Ευρώπης υπάρχουν ελλιπή στοιχεία σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι χρήστες ινδικής κάνναβης. Η συστηματική επιστημονική βάση στον τομέα αυτό βρίσκεται ακόμα στο

Διάγραμμα 4. Η κάνναβη ως κύρια ουσία κατάχρησης σύμφωνα με αναφορές ατόμων που ζητούν για πρώτη φορά θεραπεία το 2002

Σημειώσεις: Συνολικός αριθμός περιπτώσεων: 42.421.

Πηγές: Εθνικές εκθέσεις δικτύου Reitox για το 2003.

Φαίνεται πως και η Ελλάδα έχει θέση στην απεξάρτηση από το χασίς σε ποσοστό περίπου 10%.

στάδιο της ανάπτυξης παρ' όλο που το χασίς είναι γνωστό εδώ και χιλιάδες χρόνια. Παρόλα αυτά όμως συλλέγονται πειστικά στοιχεία που συνδέουν τη χρήση της ινδικής κάνναβης με μία πληθώρα προβλημάτων για τους χρήστες αν και βέβαια δεν είναι πάντοτε σαφής η φύση του αιτιολογικού αυτού παράγοντα. Πληροφορίες και βιβλιογραφία μπορούν να βρεθούν στη διαδικτυακή θέση [http://www.](http://www.emcddo.ev.int/nnodeid=4811)

[emcddo.ev.int/nnodeid=4811](http://www.emcddo.ev.int/nnodeid=4811). Πάντως γίνεται διάκριση στην εμφάνιση των προβλημάτων της προσφάτου και της χρόνιας χρήσης.

Γενικά, οι αρνητικές επιδράσεις στον άνθρωπο από την πρόσφατη χρήση ινδικής κάνναβης περιλαμβάνουν την έλλειψη προσοχής και συγκέντρωσης, διαταραχές κινητικότητας και αντανάκλαστικών, μνήμης, νευρικήτητα με κρίσεις πανικού και κατάθλιψη. Οι επιδρά-

Διάγραμμα 5. Δεικτοποιημένες τάσεις στις αναφορές για αδικήματα περί τα ναρκωτικά στα κράτη μέλη της ΕΕ, 2001-2006

Σημείωση: Οι τάσεις εκφράζουν τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τον εθνικό αριθμό αδικημάτων περί τα ναρκωτικά (του ποινικού δικαίου ή μη) που αναφέρθηκαν από όλες τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου στα κράτη μέλη της ΕΕ. Όλες οι σειρές είναι δεικτοποιημένες με βάση το 100 για το 2001 και σταθμισμένες ανάλογα με τον πληθυσμό κάθε χώρας ώστε να προκύψει η γενική τάση για την ΕΕ. **Ο συνολικός αριθμός των αδικημάτων που αναφέρθηκαν το 2006 στις χώρες που περιλαμβάνονται στις τάσεις (πριν από τη στάθμιση) είναι: αμφεταμίνη 41.069, κάνναβη 550.878, κοκαΐνη 100.117, έκσταση 17.598, ηρωΐνη 77.242, σύνολο αναφορών 936.866.** Οι χώρες που δεν διαθέτουν στοιχεία για δύο ή περισσότερα διαδοχικά έτη δεν περιλαμβάνονται στους υπολογισμούς των τάσεων: η συνολική τάση βασίζεται σε όλες τις χώρες της ΕΕ πλην του Ηνωμένου Βασιλείου· η τάση για την κάνναβη βασίζεται σε 18 χώρες, για την ηρωΐνη σε 18, για την κοκαΐνη σε 17, για τις αμφεταμίνες σε 12 και για την έκσταση σε 13. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την μεθοδολογία, βλέπε διάγραμμα DLO-3 στο Δελτίο στατιστικών στοιχείων 2008.

Πηγές: Εθνικά εστιακά σημεία Reitox και, για τα πληθυσμιακά δεδομένα, Eurostat (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>).

σεις αυτές προκαλούν πράγματι ανησυχία, καθώς υπάρχει ο κίνδυνος ατυχημάτων κατά την οδήγηση και την εργασία, ενώ μειώνεται και η επίδοση των μαθητών (Hall και συν., 2001).

Στις θετικές επιδράσεις της ινδικής κάνναβης περιλαμβάνονται η χαλάρωση και η ευφορία που αυξάνουν την κοινωνικότητα των χρηστών.